

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

Faks 23 10 38 81

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Familie- og kulturkomiteen

2. november 2020

Skriftlig innspill til Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Kjersti Toppe, Sigbjørn Gjelsvik, Liv Signe Navarsete, Heidi Greni og Per Olaf Lundteigen om å nedsette et uavhengig granskningsutvalg for en helhetlig gjennomgang av barnevernet

Norge er et godt land å vokse opp i for de aller fleste, og barns særskilte rettigheter står høyt. Majoriteten av barn og unge har mulighet til å påvirke saker som angår dem, de har valgfrihet og mulighet til å realisere sitt eget potensial. Det danner et godt utgangspunkt for en god oppvekst.

Samtidig har vi sårbare barn og barn med store livsbelastninger som trenger særskilt oppfølging og støtte. Barnevernet har en av velferdsstatens viktigste funksjoner. Mandatet er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Samtidig som hovedoppgaven er hjelp og støtte til barn og familier, skal barnevernet utøve nødvendig makt der det er helt nødvendig.

Det bekymrer oss at rapporter, utredninger og evalueringer viser at det er ujevnt faglig nivå og varierende tilbud og oppfølging for de barn og unge som har problemer i oppveksten. Vi er spesielt bekymret for at mange barn i barnevernet som sliter psykisk ikke får den hjelpen de har rett og krav på. Det må bli en selvfølge at barn i barnevernet får forsvarlig helsehjelp, at helsehjelpen er helhetlig og at det psykiske helseperspektivet ivaretas. Når man trenger hjelp fra barnevernet henger det sammen med at visse forhold i oppveksten din ikke er optimale, noe som automatisk bør utløse en varsomhet og interesse for hvordan det enkelte barns psykiske helse kan ha blitt påvirket av disse forholdene. De barna som trenger hjelp med problemstillinger knyttet til sin psykiske helse bør da få det umiddelbart for å unngå og motvirke skjevutvikling.

Vi vet at psykisk helsehjelp er sårt tiltrengt for mange barn i barnevernet. Hyppigheten av psykiske lidelser i barnebefolkningen generelt antas å være på ca. 7%, basert på forekomststudier i Bergen og Trondheim ([FHI](#)). Til sammenligning har halvparten av barn i fosterhjem én eller flere psykiske lidelser. Hele tre fjerdedeler (76%) av ungdom på barnevernsinstitusjon én eller flere psykiske lidelser, 10 ganger forekomsten i resten av befolkningen ([NTNU 2015](#)). Disse tallene illustrer hvor psykisk belastet denne gruppen er. Videre ser vi av [statistikken](#) at psykiske helseproblemer hos foreldrene er en av de bakenforliggende faktorene som ofte forekommer i barnevernssaker.

Foreldre som trenger hjelp fra barnevernet står i en belastende situasjon. Mange har slitt over tid og det er tøft å akseptere at man trenger hjelp eller at andre vurderer ditt foreldreskap slik at de mener situasjonen bør undersøkes.

Det er også krevende å jobbe i barnevernet. Barnevernsansatte sliter med høy arbeidsbelastning, høyt sykefravær og høy turnover ([VID](#) 2020). Gjennomtrekksraten i det kommunale barnevernet var på hele 31.5% fra 2010 til 2011 ([SSB](#) 2014). Den totale belastningen blir høy når både brukere og ansatte til daglig står i en presset situasjon.

Noe av årsaken ligger i at tilliten til tjenesten er for lav, særlig i visse grupper og samfunnslag. Overordnet har befolkningen mindre tillit til barnevernet enn helsevesenet, politiet, barnehagen og skolen, og 28 prosent svarte i 2018 at de har liten eller ingen tillit til barnevernet som institusjon ([Bufdir](#)). Jo dårligere omdømme barnevernet har, jo vanskeligere vil det bli å komme i posisjon til å komme tidlig inn i barns liv, oppnå tillit mellom ansatte, barn og foreldre i tjenesten og til å få gode og konstruktive samspill i barnevernssakene.

Barnevernets kompliserte struktur bidrar også til mye forvirring og usikkerhet. For å bygge gode forhold mellom de ulike aktørene er det viktig at alle parter skjønner innholdet i det som skjer, grunnene for hvorfor det skjer og føler seg i stand til å påvirke prosessene de står i. Dette er grunnleggende menneskelige behov de fleste vil kjenne seg igjen i. Et av spørsmålene som reiser seg blir derfor om det er mulig å **forenkle barnevernsstrukturen** på en måte som gjør den mer intuitiv og oversiktlig. Det krever mye bakgrunnskunnskap og kjennskap til norske systemer for å forstå forvaltningsnivåene og gangen i barnevernssaker.

Vi mener også det er essensielt å **operasjonalisere kjernebegrepene** som barnevernstjenesten opererer med. Begreper som barnets beste og manglende foreldreferdigheter brukes ofte som argumentasjon i ulike barnevernssaker uten at de det gjelder nødvendigvis fullt ut forstår verken hva som blir lagt i begrepene eller hva de kan gjøre for å endre situasjonen.

Med dette som bakteppe ser vi tydelige utfordringer og forbedringspunkter i dagens barnevern. Vi støtter derfor uforbeholdent forslaget om å nedsette et uavhengig granskningsutvalg for en helhetlig gjennomgang av barnevernet. Når det er et såpass antall saker som legges frem for EMD er det naturlig å ta et steg tilbake og granske norsk barnevern som helhet. Det finnes mye kunnskap, men vi trenger bedre systematikk for å se feltet i sammenheng. En form for oversiktsanalyse vil gi alle parter i barnevernstjenesten et tydeligere utgangspunkt.

Med vennlig hilsen

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
Generalsekretær